

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

Časopis «NAPREJ!» izhaja dvakrat mesečno, in sicer 4. in 18. — Uredništvo, administracija in ekspedicija je v Ljubljani, Selenburgova ul. 6/II. — Vse denarne pošiljatve je pošiljati na naslov: «Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z.» — Vse dopise in spise na uredništvo. — Naročnina za celo leto: K 2.50, za 1/2 leta K 1.25, v Nemčijo K 3.—, v Ameriko K 4.60. — Posamezne številke 8 vin.

Naš „Naprej!“

Zopet je eno leto za nami. Precej važna doba, ki tudi za slovensko delavstvo ni minula brez pozitivnih uspehov. Take imamo zaznamovati v vsakem oziru na vseh poljih. Naš list se je tudi trudil storiti svojo dolžnost ter privedi v soc.-dem. stranko novih sobojevnikov. Število odjemalcev priča, da je bil trud tudi obilno poplačan.

V novem letu bo naš „Naprej“ izhajal kot doslej. Sicer prihajajo s strani naročnikov neprestano predlogi, naj list napravimo tako, da bo tedensko izhajal. Mi smo hoteli svojim naročnikom tudi v tem ugoditi in smo zato po našem uredniku na junijski strankarski konferenci predlagali, naj prenehata „Rdeči Prapor“ in „Naprej!“ ter naj začne mesto obeh povsem novi list, ki naj bi izvrševal v sobotni številki misijo lista „Napreja“ — ali do uresničitve tega ni prišlo. Zakaj — o tem ne bomo pisali, ker bo gotovo to predmet razgovoru na prihodnjem strankarskem zboru.

Torej: „Naprej“ bo izhajal tako kot doslej za isto ceno, v istem obsegu, pa z bogatejšo in še zanimivejšo vsebino, ker smo dobili v uredništvo še enega čilega sodruga, ki bo tudi z januarsko številko prevzel odgovorno uredništvo ter znatno razbremenil dosedanega z delom zelo obremenjenega urednika.

„Naprej“ stane celo leto 2 K 50 vin. poletno, oz. četrletno pa sorazmerno manje!

Sodrug! Nabirajte za list novih naročnikov! Napravite „Rdeči Teden“, zavzemite se z vso energijo, da v vsakem kraju podvojite število naročnikov oz. odjemalcev! Na delo!

Uprava.

Uredništvo.

Ljudsko štetje!

31. dec. tek. leta se bo vršilo po celi Avstriji ljudsko štetje, kojega rezultat bo v prav mnogo ozirih poučen in zanimiv. Tako v socialnem kakor v narodnem oziru bo pa še prav izredne važnosti. Zlasti v narodnem oziru za take male narode, kakor je naš narodič slovenski.

Zato apeliramo na vse slovenske delavce, zlasti na one, ki žive v takozvanih narodno-ogroženih krajih, da se priglase odločno k svoji narodnosti. Če so slovenskega rodu, zapišejo naj za občevalni jezik svoj slovenski jezik. Tudi slovenski socialni demokrat naj s ponosom bo član slovenskega naroda in naj pazi, da bo zlasti ob sedanjem ljudskem štetju kot tak zapisan!

Šesti avstrijski strokovni kongres.

Konec.

Vlada pripravlja nov kazenski zakon. Načrt je gotov in v doglednem času bo moral državni zbor sklepati o njem. Reforma tega zakona je

bila pač nujno potrebna, ker je tako zastarel, da ni v nobenem razmerju več s potrebami in nazori sedanjega časa. Toda vlada, ki je izdelala novi načrt, je instrument kapitalistične družbe; to se izraža tudi v zakonu, kateremu bi se bil moral izpremeniti že temelj, da bi mogle določbe zadoščati modernim potrebam.

Ost novega kazenskega zakona meri proti delavstvu, zato se je tudi kongres moral pečati ž njim.

Poročevalec je bil sodr. dr. Ingwer, ki je podal obširno in temeljito kritiko načrta ter predložil sledečo resolucijo:

„Kongres zahteva reformo veljavnega popolnoma zastarelega, barbaričnega zakona; odločno pa se upira temu, da bi meseca septembra 1909 objavljeni prednačrt postal zakon v Avstriji; kongres izreka, da se ta načrt roga vsemu stremljenju delavstva in ga smatra za atentat na najvišjo pravno last delavnega ljudstva, za nesramen, četudi smešen napad na koalicijsko pravico in za vtelesenje najreakcionarnejše priganjalske blaznosti proti osebam, ki prihajajo v svojem nesebičnem stremljenju po izboljšanju položaja delavskih razredov in dviganju njih socialne višine v konflikt z zakonom.

„Kongres zahteva, da se izdela kazenski zakon, ki si je pri volitvi kazenskih sredstev vedno svest, da je zločin cvet sedanjega gospodarskega reda; kongres zahteva, da se odpravi smrtna kazen, da se strogo ločijo politični in navadni zločini, priporno kazen kot edino kazensko sredstvo za politične zločince, najjasnejše preciziranje kazenskih dejstev in najobširnejše kazensko pravno varstvo za delavski razred proti izkoriščanju in izrabljevanju njegove delovne moči.

„Ako vlada predloži omenjeni prednačrt državnemu zboru, nalaga kongres vsem svojim članom dolžnost, neumorno delovati za to, da delavci z vsemi močmi, ki so jim na razpolago, preprečijo sprejem zakona, ki bi se vjemal s tem prednačrtom.“

Prostor nam za sedaj ne dovoljuje, da bi se obširneje bavili z velevažnim referatom sodruga dr. Ingwerja in z zanimivo debato, ki mu je sledila. Radi velike važnosti, ki pritiče temu predmetu za vse delavstvo, se bomo itak morali še večkrat zmeniti o njem. Navedemo naj za

danes, da je sodrug dr. Adler opozarjal, kako zahrbtno hoče novi načrt nastavljeni pasti delavcem, če hočejo med svojimi tovariši delovati za organizacijo. Sodruga Müller je pa pojasnil, kako bi se imele poslabšati zlasti pravice železničarjev.

Resolucija je bila soglasno sprejeta, obenem pa je kongres sprejel tudi sledeči dodatek:

„Kongres pozivlje zvezo socialno-demokratskih poslancev za slučaj, če se državnemu zboru predloži prednačrt novega kazenskega zakon, da z vsemi parlamentarnimi sredstvi prepreči vsako poslabšanje koalicijske pravice.“

*

Šesti strokovni kongres je bil — kakor videti — res zanimiv v vsakem oziru. Če nam bo dopuščal čas in prostor našega lista, se bomo enkrat popečali še z ostalimi poročili na kongresu.

LISTEK.

Država prihodnosti.

Dalje.

Bili so sicer časi, ko se je kapitalistiški razred domneval, da se je mogoče obiti brez gospodarske delavnosti države. Država naj bi ničesar drugega ne delala nego skrbela za varnost v državi in izven nje, držala na uzdi proletarce in zunanje konkurente, ali splošno gospodarsko življenje pa naj bi prepustila sama sebi. Kapitalistiški razred je imel zato svoje dobre vzroke, da je to želel. Kakor tudi je bila njegova moč velika, država vendar ni bila vedno tako postrežljiva, da bi vse po njegovem storila, ker bila je tudi okupirana po drugih delih vladajočih razredov, predvsem po plemstvu, ki je posedovalo zemljo. Pa tudi tam, kjer je bila državna moč kapitalističnemu razredu naklonjena, so mu bili državni uradniki, ki niso absolutno ničesar razumeli o trgovskem življenju, često prav neprijetni prijatelji, tako neokretni in nerodni, prav podobni tistemu levu, ki je hotel svojemu prijatelju, puščavniku, odpoditi s tace muho, pa mu je razbil črepinjo na glavi.

Prav v tisti dobi, ko se je začelo socialistično delavsko gibanje razvijati, je prišla do veljave v kapitalistiškem razredu smer, ki je nasprotovala vsakemu vmešavanju države v gospodarskem življenju, in to najprej v Angliji, kjer je dobila ime manšesterske šole, katero

ime so ji dali tudi na Nemškem. Manšesterski nauki so bili prvo duševno orožje, ki jih je uporabil kapitalistiški razred proti socialističkemu delavskemu gibanju — tako v Angliji kakor v Nemčiji. Ni čuda, da se je med socialističnimi delavci pogostoma vkoreninil nazor, da sta pojma manšesterec in kapitalist ali kapitalistiški prijatelj na eni strani, poseganje države v gospodarske razmere in socializem na drugi strani enaka pomemba. Ni čuda, da so mislili: poraz manšesterstva bo pomenil poraz kapitalizma. Pa ga ni napačnejšega nazora. Manšesterstvo ni bilo nikoli nič več, nego nauk, nego teorija, ki izrablja kapitalistiški razred proti delavcem in pa semtertja proti vladam, če se ji prileže, ali dosledne izvedbe svoje se je izogibala. Dandanes pa je manšesterski nauk izgubil vsak vpliv na kapitalistiški razred.

Kapitalistiški razred ni le izgubil nekaj one svoje samozavesti, ki je bila potreben predpogoj manšestrstva, ampak se je tudi naučil da je vsled gospodarskega in političnega razvoja brez-pogojno potreba, da prevzame država gotove, določene gospodarske naloge.

In te naloge rasto oddnedodne. Ne le da te funkcije pridobivajo neprestano na svojem obsegu, ki ga je država od gori imenovanih organizacij prevzela — spomnimo se le n. pr. na moderne kanalske stavbe in regulacije rek — ampak vras-tejo mu tudi iz kapitalističnega proizvodjalnega načina funkcije, o kojih družabne organizacije srednjega veka niso niti slutile, in ki pa režejo najgloblje v gospodarsko življenje. Če so morali biti državniki prejšnjih desetletij pretežno diplomatje in juristi, tako morajo, ali saj morali bi biti sedanji pretežno narodni gospodarji. V sedanjih političnih uvaževanjih naše dobe ne služijo več pogodbe in privilegiji, ne več listine in precedenčni slučajji, marveč odločilni argumenti so gospodarski stavki. — Spomnimo se le, kaj danes vse spada v področje politike: Bančna politika, socialna politika kakor delavsko varovanje, ubož-ništvo (skrb za reveže) itd. itd.

Pa še več. Gospodarski razvoj žene državo tudi v to, da deloma v interesu svoje samouprave, deloma v svrhu boljše osrbrbe svojih funkcij ali končno v svrhu zvišanja svojih dohodkov vedno združuje več podjetij v svoji roki.

V srednjem veku je dobival imetnik državne moči največji del svoje moči iz svoje, ozi-

roma državne zemljiške posesti. Ta se je v 16., 17. in 18. stoletju često še pomnoževala s cerkvenimi in kmetijskimi posestvi. Potreba denarja je tudi vodila kneze v to, da so kronsko prem oženje prodajali kapitalistom. V največ de-želah se je ohranilo precej znatnih ostankov te posesti v domenah in rudnikih. Razvoj militarizma je k temu pripojil arzenale in ladjedelnice, razvoj prometa pošte, želez-nice, telegrafe, končno potreba denarja držav še monopole vseh vrst.

V početkih kapitalističnega proizvodjalnega na-čina, ko je bila potreba po denarju pri knezih velika, dohodki pa majhni, so posegali celo že tako daleč, da so si pridrževali proizvodjanje raz-nih vrst blaga in tako po državnih monopolih spravljali v svoj žep profite. Ali državno urad-ništvo se je izkazalo, da je zelo slabo za tako vodstvo podjetij blagovnega proizvodjanja, ki bi prinašalo kaj dobička; razvoj davkarstva je po-kazal izdatnejše vire denarja. K temu je prišlo še gospodarstvo manšestrskih naukov, ki je podjarmilo pod se tudi meščanske državnike. Za greh se je smatralo, odvzeti kapitalistom prilož-nost za dobiček. Tako je do pred kratkim mo-nopolno gospodarstvo stalo, prav nič napredujoč, ampak celo tla izgubljajoč.

Šele v zadnjih treh desetletjih je postalo mo-nopolno vprašanje zopet živahnejše. Denarne potrebe držav rastejo hitro, dočim ljudske mase čimdalje bolj obubožajo, tako da privi-janje davčnega vijaka čimdalje manj uspeva. Na drugi strani pa je privedel kapitalistični proizva-jalni način sam tako daleč, da je postala oseba kapitalista vedno bolj odveč; rodil je celo armado zasebnih uradnikov, ki je prevzel naloge kapita-listov in jih izpolnjuje, privedel je sam večino ka-pitalističnih velepodjetij v tako organizacijo, da morejo brez vsega preiti v neosebno lastništvo.

Predpogoji dobičkanosnega monopolnega pod-jetja so danes mnogo ugodnejši kot so bili v osemnajstem in še v devetnajstem stoletju do par zadnjih desetletij. Z ozirom na to okolnost in na rastočo potrebo države po denarju ni nič čudnega, da se povsod monopolne ideje zopet gibljejo in da so dosegle že marsikako zmago. Imamo še monopol tobaka, soli, žganja, užigalic in predlogov po daljšem poddržavljenju je vse polno.

Dočim se gospodarske funkcije in gospodarska moč države vedno bolj razširjajo, postaja, kakor smo videli, vse gospodarsko vrvenje vedno bolj zavito, vedno bolj občutljivo, in postajajo pa tudi posamezna kapitalistična podjetja vedno bolj odvisna drugo od drugega. S tem pa raste tudi njih občutljivost in odvisnost nasproti vplivom največjega podjetja kapitalističnega razreda, države. S tem pa rasto tudi motenja in neredi v gospodarskem vrvenju. To urediti pa je zopet naloga največje, danes obstoječe gospodarske moči, namreč države, ki jo zato kliče kapitalistični razred na pomoč. Tako pripada k državi že danes čimdalje bolj v današnji družbi naloga, da posega urejajoč in uredujoč v gospodarsko vrvenje. In vedno močnejša so sredstva, ki so ji v to svrhu na razpolago. Gospodarska vse-mogočnost države, ker so jo smatrali manšestrski možje za socialistično utopijo, razvija se kot potrebna posledica kapitalističnega proizvodjalnega načina.

5. Državni socializem in socialna demokracija.

Gospodarsko delovanje moderne države je naravno izhodišče onega razvoja, ki vodi v socialistično zadrugo.

S tem seveda ni na noben način rečeno, da je vsako poddržavljenje kake gospodarske funkcije ali kakega gospodarskega podjetja že korak v socialistično zadrugo in da ta more priti iz splošne poddržavitve vsega gospodarskega dela, ne da bi se v bistvu države potrebovalo izpremembe.

Ta nazor — ki je list takozvanih državnih socialistov — temelji na napačnem poznanju države. Kakor vsaka država sploh, tako je tudi moderna država v prvi vrsti orodje v svrhu varstva skupnih interesov vladajočih razredov. Ničesar ne izpremeni v svojem bistvu, če prevzame splošno koristne funkcije, ki niso le v interesu vladajočih razredov, ampak v interesu splošnosti. Te funkcije sprejema često le zato, ker bi njih zanemarjenje bilo nevarno tako za obstoj družbe, kakor tudi za obstoj vladajočih razredov, nikdar pa teh funkcij ne izvršuje tako, da bi nasprotovale skupnim interesom vladajočih razredov ali da bi mogle biti njih gospodarstvu opasne.

Če sedanja država poddržavlja gotova podjetja in funkcije, ne dela tega, da bi omejila ka-

pitalistiško izkoriščanje, ampak da varuje in utrjuje kapitalistiški proizvodjalni način, ali — da je sama udeležena pri izkoriščanju, da si s tem svoje dohodke pomnožuje in zvišuje doneske, ki jih ji naj daje kapitalistični razred v svrhu njene ohranitve. In kot izkoriščevalec prekaša sedanja država še zasebnega kapitalista, ker ima nasproti izkoriščevancu na svoji strani poleg gospodarskih kapitalističnih sredstev še politična sredstva državne moči in sile.

In kakor ni država dosedaj šla s poddržavljenjem dalje kot je bilo v interesih vladajočih razredov, tako bo tudi v prihodnje. Kolikor časa bodo posedujoči razredov tudi vladajoči, ne pojde poddržavljenje podjetij in funkcij — nikoli tako daleč, da bi se s tem v splošnem zasebnem kapitalu in zemljiške posesti škodovalo in na moči izkoriščevalnih delih omejevalo.

Šele, ko bodo delavski razredi v državi vladajoči, preneha država biti kapitalistično podjetje; šele takrat bode mogoče preurediti jo v socialistično zadrugo.

Temu spoznanju je sledila naloga, ki si jo je postavila socialna demokracija: Ona hoče, da si delavski razredi osvoje politično moč, da z njeno pomočjo izpremene državo v veliko, v bistvu si sami povsem zadostujočo gospodarsko zadrugo.

Naročajte in širite naš list!

Z M E S.

Blienerthovo ministrstvo — odstopilo. V ponedeljek popoldne se je zgodilo, kar se je moralo zgoditi. Ministrski predsednik baron Blienerth je podal cesarju celokupno ostavko. Izprevidel je, da ne more več naprej. Cesar je sprejel demisijo. Delavstvo nima povoda obžalovati padca, kajti Blienerthova vlada, proti kateri so stali socialni demokratje v najostrejši opoziciji, je ovirala ves socialni razvoj in delavci so od tega imeli največjo škodo. Do sestave nove vlade bo vodilo posle še dosedanje ministrstvo.

Dopolnilna volitev v delavsko zavarovalnico proti nezgodam v Trstu. V zmyslu zava-

rovalnega zakona je dopolnilna volitev razpisana na 29. decembra t. l., t. j. do tega dne do 4. ure popoldne morajo biti glasovnice v Trstu v rokah volilne komisije (Trst, Via Valdirivo št. 40, II.).

Volijo letos stroke:

1. Kategorija III. (kemične obrti, snovi za kurjavo in razsvetljava, izdelovanje jestvin.

2. Kategorija IV. (kamenje in prsti, stavbne obrti, gledališča, gasilci, dimnikarji, snažilci cest in poslopij).

3. Kategorija V. (tkaninske in poligrafične obrti, snaženje rabljivih predmetov in kopališča).

V vsaki zgoraj navedeni skupini volijo delavci in podjetniki po enega člana predstojništva in po enega namestnika v predstojništvo zavoda. Nadalje volijo delavci in podjetniki vseh šestih kategorij skupaj po enega prisednika in po tri namestnike v razsodišče. Prisedniki razsodišča ne smejo pripadati predstojništvu ali biti uslužbenci zavoda.

Volijo delavci posebej in podjetniki posebej; vsi imajo svoje glasovnice.

Glasovnice zavarovancev, v katere se vpišejo imena kandidatov, kakor je označeno v glasovnicah mora podpisati podjetnik in potrditi, da so bili vsi uslužbenci, ki so opravičeni voliti, pozvani, da se udeležijo volitve, ter da so na glasovnici vpisani oni kandidati, ki so dobili večino glasov.

Zavarovanci (volilci) določijo tudi izmed sebe zaupnika, ki podpiše v njihovem imenu glasovnico.

Glasovnice pošilja volilna komisija podjetnikom; če bi se glasovnice ne vposlale pravočasno, ali bi se zavarovancem ne predložile vsaj do 13. t. m., naj se reklamirajo, in sicer je reklamacija dopustna samo do 14. decembra 1910 na gorenji naslov.

Volilni imeniki so na vpogled v uradnih prostorih zavoda v Trstu, in sicer ob delavnikih od 9. do 1. popoldne.

O priliki akcije zoper dragljo priporočamo vsem sodrugom, da razmišljajo, kakšno orožje imajo v svojem boju in kako hočejo doseči uspeh. Razumevanje temeljev sedanje kapitalistične družbe in zveze vseh pojavov ž njo je pač nekoliko težavna reč in da se na'anočno spozna, je treba precej študija. Ne čudimo se torej, če se je še mnogo delavcev, ki ne razumejo, da

ni zanje in za njihov razred rešitve brez strmo-glavljenja te družbe. Zato imate še toliko tovarišev, ki se ne udeležujejo Vaših bojev in s svojo brezbriznostjo ovirajo Vaš in svoj napredek. Toda draginja je prav lahko umevna reč in kdor le količkaj premišlja o njej, mora razumeti, da se tudi tukaj ne more doseči nobenega uspeha brez boja. Noben boj pa se ne more voditi brez orožja. Gola roka bo vedno slabša kakor nabrušen meč. Najpoglavitnejše orožje v političnem in gospodarskem boju pa je časopisje. Naši nasprotniki prav dobro razumejo to resnico in zato doprinašajo za svoje časopisje največje žrtve. Kako pa delavci? Kako naj delavstvo kaj doseže, če ne stori vsega, da razširi in okreпча svoje časopisje?

V zadevi uvažanja argentinskega mesa v odpomoč neznosni draginji, se je vendarle toliko storilo v avstrijskem parlamentu, da je zbornica dovolila uvoz argentinskega mesa za isto dobo, dokler je potrebna. Socialni demokratje so predlagali, da se dovoli uvoz argentinskega mesa, ne da bi se omejila doba dovoljenja. Ker so se pa temu predlogu upirali agrarci in so jim zvesto pomagali krščanski socialci, in jim torej ni bilo upati, da prodere ta predlog, je stavil posl. Stözl zgoraj omenjeni kompromisni predlog, ki je bil tudi sprejet.

Boleslav Limanovski. Poljska socialna demokracija je te dni proslavila petinsedemdesetletnico svojega duševnega voditelja Boleslava Limanowskega in petdesetletnico njegovega pisateljskega in znanstvenega delovanja. Limanowski je bil rojen dne 24. novembra 1836 v Inflantah na Ruskem Poljskem. Študiral je na moskovskem vseučilišču medicino, poleg pa zgodovino in filozofijo. Ker ni mogel prenašati kirurškiških operacij, je pozneje opustil medicino in se popolnoma posvetil filozofiji, v kateri je tudi dosegel doktorat. Že kot študent je bil član tajne organizacije, ki je pripravljala oboroženo vstajo za osvoboditev Poljske. Leta 1860 je odšel študirat v Pariz. Ko so leto pozneje prišle vesti o poljski revoluciji, je takoj pohitel v domovino. Vstaja se ni posrečila, Limanowskega pa so aretirali in po trimesečnem preiskovalnem zaporu izgnali v malo mestece v astrahanski guberniji, kjer je preživel 7 let in pol. Tukaj je leta 1865 neki izgnanec glasno čital Lassalov „Delavski program“, ki je mogočno vplival na Limanowskega. Od tistega

časa se je začel zanimati za socialna vprašanja in je postal socialist. Leta 1868 se je vsled amnestije carja Aleksandra II. vrnil v domovino. Tu je najprej kot delavec vstopil v neko tovarno, a ker mu to ni puščalo časa za duševno delo, je postal učitelj. Z vso dušo se je posvetil agitaciji za socializem in dolgo je bil njega edini znanstveni zastopnik med Poljaki. Iz Galicije ga je dal namestnik grof Potocki izgnati kot nadležnega tujca. Odšel je v Ženevo, kjer je vstopil v uredništvo „Rownoszi“. Poleg socialističnega dela se je mnogo bavil z zgodovino. Šele leta 1907 se je mogel vrniti v domovino in se je naselil v Krakovu. Socializem se je medtem tudi tukaj mogočno razvil. Njegovo 75letnico je slavnostno obhajala ne le stranka, ampak tudi poljska znanost in književnost.

Iz idrijskega okraja.

Iz občinske seje. Dne 1. grudnia se je vršila pri nas javna občinska seja. Spored seje je bil: 1.) Vsprejem v občinsko zvezo. 2.) Proračun mestne občine za l. 1911. 3.) Slučajnosti. V občinsko zvezo se brez ugovora sprejmejo kot opravičeni vsi prosilci. Proračun se z malimi izjemami odobri proti volji zastopnika rudnika c. kr. dvornega svetnika Billeka, ki je imel proti visokosti proračuna več pomislevkov. Posebno mu je bila odveč položka K 12.000 za podpore ubogim idrijskim dijakom na visokih šolah. Izkušal je izpodbiti 85% doklado občne pridobnine in prihodnine javnemu polaganju računov zavezanih podje eb, s katerim je erar po njegovem mnenju preveč prizadet. Občinski zastop pa je njegova izvajanja zavrnil s tem, da je proračun odobril, dobro vedoč, da je c. kr. erarični rudnik ne le aktiven, temveč da vleče velikanske dobičke država od rudnika, zato je iste dolžnost da vsaj indirektno z dokladami, dokler je še čas, prispeva s težkim bremenom mestne občine. Pri točki: slučajnosti je prišlo do viharne debate med zastopnikom rudnika in nekaterimi odborniki. Šlo se je namreč za ljudsko-šolske razmere. Gg. odbornika Tausesa in Pleskovič sta temeljito povedala g. Billeku, v kakšnem položaju se nahaja c. kr. rud. ljudska šola. Kako skrbi erar za isto, v kateri sedi v enem razredu po 80 učencev. Erar pa ne le, da ne skrbi za razširjenje šole, ampak niti dovolj šolskih klopi ne preskrbi.

Otroci sedijo okrog peči po tleh in pišejo na kolenih učne predmete. Učiteljstvo je plačano slabše kot v vsaki vasi. V svrhu svojega obstanka se mora pehati za postranskimi zaslužki. Razume se, da vsled tega šolski pouk trpi. Nato predlaga g. Tausesa resolucijo, v kateri je temeljna zahteva, da sedanjo rud. ljudsko šolo prevzame c. kr. naučno ministrstvo. Govornika je zavračal g. Billek po svoji stari navadi, češ, kar je v šoli nedostatkov, krivo je učiteljsko osebje, ker istih ne naznani. Ker je umevno, da se c. kr. erarja o njegovem naziranju posebno o šolskem vprašanju ne da prepričati, predlaga sodr. Straus, da mestna občina vstraja pri tem, da šolo prevzame naučno ministrstvo, in priporoča v sprejetje resolucijo, kar se je tudi enoglasno storilo. Nato g. župan Šepetavec zaključi javno sejo in preide k tajni seji. Pri tajni seji so se dovolile razne koncesije od strani občine vsem prosilcem. Vprašanje je le, v koliko bo to c. kr. okrajno glavarstvo upoštevalo.

Javni shod, ki se je vršil 8. t. m. v p varni pri „Črnem orlu“, je bil dobro obiskan. Velika dvorana je bila natlačeno polna. Lahko se reče — nad 600 ljudi. Shodu je predsedoval sodrug Straus, ki je že pri otvoritvi shoda naznanil, da dobi besedo vsak, četudi ni naš somišljenik, kar pri naših klerikalcih ni navada. Nato poda v imenu krajevnega del. odbora rud. zadruga načelnik sodr. T. Brus poročilo o danem odgovoru rud. direkcije na zahteve delavstva, ki se glasi: „Krajevnemu del. odboru rud. zadruga v Idriji. Na vlogo z dne 30. vinotoka se krajevnemu del. odboru odgovor na stavljene zahteve v posnetku pismeno vroča: ad 1. Z ozirom na obstoječo draginjo živil se od 1. grudnia t. l. naprej za storjene dnine plačilna doklada, katera je bila od 1. julija t. l. za deseturno dnino odmerjena z 10 vin., zviša na 20 vin. Ta plačilna doklada bode izražena povprečno kot večji zaslužek tudi pri akordnih plačah. Sicer pa velja rešitev z dne 7. julija t. l., št. 118/V. Ad 2. Popravilo karbidnih svetilk se dovoli, toda le pod pogojem, da delavstvo samo gleda na varno ravnanje s svetilkami. Svetilke, pri katerih se bo dokazalo, da so bile nalašč poškodovane, se bodo od strani rudnika popravile proti plačilu in se bode ugodnost brezplačnega popravila odtegnila. Brezplačna oddaja karbida, materijala za razsvetljivo in orodja kopačev je iz znanih vzrokov nedopustljiva. Ad 3. Rudarsko

podjetje ni dolžno preskrbovati delavsko osobje z naturalijami. Da pa se obstoječa zamudna oddaja premoga na delavstvo primerneje uredi, se bode od gospodov obratnih predstojnikov določil en ali dva dni v tednu in dnevni čas, v katerem se bo oddajal premog. Ad 4 Pri sprejemanju delavcev v rudniško delo se bode pri zdravniško dokazani sposobnosti za rudniško delo v prvi vrsti oziralo na sinove rudarjev. C. kr. dvorni svetnik J. Billek.“ Končno prečita sodrug Brus tudi resolucijo proti draginji, sprejeto na seji velikega odbora rudniške zadruga dne 13. nov. v Ljubljani, ki se je poslala ministrskemu svetu na Dunaj in jo predlaga shodu v sprejetje. Resolucija se glasi: „Visokemu cesarskemu kraljevemu predsedstvu ministrskega sveta na Dunaju. Podpisano predsedstvo odbora rudarske zadruga I. in II. skupine za ljubljanski revir pošilja prošnjo v smislu sklepa seje velikega odbora obeh skupin, ki se je vršila dne 13. nov. t. l. v pisarni revirnega urada v Ljubljani, s katero se prosi visoka c. kr. osrednja vlada, da z ozirom na vedno naraščajočo draginjo v naši državi ukrene vse potrebno, da se draginja ublaži, da se meje inozemski živini in žitu odpro, da se carina inozemskim živilom zniža v toliko, da cene mesa in žita padejo, zakaj v industrialnih krajih, kjer prebiva rudarsko ljudstvo, so cene najpotrebnejšim živilom, n. pr. mesu, slanini in moki skrajno visoke. Rudniški in tovarniški delavci potrebujejo z ozirom na svoje težko, z raznimi plini okuženo delo tečno in redilno hrano. Sploh pa mora industrija v svojem lastnem interesu preprečiti stradanje in potom nje pretečo degeneracijo svojih delavskih moči.“ Nato dobi besedo sodrug Allč, ki v jedrnatih besedah pojasni položaj delavstva napram sedanji draginji, ki preti vedno hujše v vrste delavstva. Govornik kritizira draginjsko doklado 20 vin. na šiht v sedanji obliki, kajti kdor dela na akordu, ne vé, če sploh kaj dobi. Žgalniški delavci, katere sploh ni smatrati k akordu, tudi ne pridejo v poštev. Zato predlaga sledečo resolucijo: „Shod jemlje odgovor c. kr. rud. direkcije z dne 13. novembra t. l., kar se tiče draginjskih doklad le pod tem pogojem na znanje, da se doklada 20 vin. za šiht izplačuje kot taka pri c. kr. rud. blagajni za vse k rudniku spadajoče delavce, ne glede če isti delajo na gosposke ali akordne šihte, to se pravi, da se draginjska doklada 20 vin. prišteva na šiht in izplačuje povrh

zaslužene mesečne plače vsem delavcem enako. Akordi pa naj se določajo natančno v smislu odredbe c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 30. novembra 1907, št. 40. 353/2668.“ Ta resolucija je bila enoglasno (proti dvema klerikalcema) sprejeta. Za tem pride po kratki debati, katere so se udeležili še razni sodrugi, na glasovanje resolucija sodruga T. Brusa, ki je bila enoglasno sprejeta. K drugi točki: „Novi občinski volilni red in delavstvo“ poroča sodrug A. Kristan iz Ljubljane, Govornik na kratko raztolmači glavne točke tega reda s primerno kritiko na klerikalno večino v kranjskem deželnem zboru, ki je s tem zakonom nebroj delavcev, posebno zidarjev in železničarjev, ki se selijo iz kraja v kraj, oropalo vsakega vpliva na občinsko gospodarstvo. Delavstvo je ogorčeno sledilo izvajanju in sprejelo enoglasno protest proti temu volilnemu redu. Končno pa je shod enoglasno izrekel protest proti idrijskim klerikalcem, ki izkušajo pri vsaki priložnosti blatiti soc.-dem. odbornike, češ, da so kimovci v našem občinskem zastopu. Nato se predsednik shoda zahvali za obilno udeležbo in zaključil shod.

Okrajna konferenca za idrijski sodni okraj se je vršila dne 8. t. m. ob 1. uri popoldne ob precejšnji udeležbi delegatov. Sprejelo se je več važnih predlogov, ki se imajo izvesti najpozneje do konca svečana prihodnjega leta. Podrobnejše poročilo o konferenci priobčimo v prihodnji številki.

Sedaj pa molčijo. Naši klerikalci po navadi obešajo o svojih nasprotnikih vsak še najmanjši pregrešek na ta veliki zvon pa če se tudi polovico ali pa vse izmislijo sami. Če pa v njih vrstah kak orel ali Marijina devica čutila potrebo, posegati po sredstvih, ki niso dopustljiva, pa je vse tiho kot bi se nič ne zgodilo. Nedavno je bil nek strastni agitator čukarije obsojen na 17 dni zapora. Neko katoliško devico pa je sv. duh baje zato obsenčil, ker je namesto plavajočih angeljcev v višavah preveč od blizu gledala umetnega plezalca po vrvi. Na svetu je pač tako, da še las ne pade brez božje volje z glave.

Odpadniki slepomišijo. Neki cvet nekdanjih soc. dem. kričačev se pridno družijo z nekaterimi pisači. Zadnje čase je ta čudna stroka nekdanjih ateistov in sedanjih nabožanstvenikov pričela celo resolucije staviti. Radovedni smo, ali v nebesa ali v pekel, ali v oba kraja.

Izjava. Podpisani naznanjam v vednost ter lastno obrambo tem potom vsem onim, ki širijo o meni po mestu in drugod neresnične stvari, in sicer, da sem tudi jaz pobiral za „Slovensko stražo“ ter da bom zato zaprt, — da bom odslej strogo pazil na vsakega tozadevnega lažnjivca ter ga tiral pred sodnijo. V Idriji, dne 2. decembra 1910. Ivan Žonta, sluga društva za „Otroško varstvo in mlad. skrb v Idriji“.

Zanimiv Silvestrov večer prirede za svoje člane kot po navadi tudi letos združene delavske organizacije v prostorih rud. društva v Idriji. Začetek točno ob 7. uri zvečer. Vstopnina prosta.

Skupno plenarno sejo vseh odbornikov delavskih društev in korporacij sklicuje na božični praznik 25. t. m. ob 10. uri dopoldan v prostore rud. društva v Idriji načelstvo soc. društva „Naprejš“. Vsi imenovani se vsled važnosti dnevnega reda uljudno prosijo, da se seje zagotovo udeležijo.

Člane vseh naših organizacij, ki so zaostali s prispevki, se opozarja, da do konca t. l. poravnajo svoje zaostanke.

Iz Tržiča.

Shod konsumentov bo na Štefanov dan ob treh popoldne pri Pelarju. Vabijo se vsi tisti, ki se zanimajo za otvoritev konsumne prodajalne. Poročal bo sodr. Ant. Kristan iz Ljubljane.

Konsumentje, pozor! Tisti, ki hočete pristopiti h kons. društvu, oglasite se pri zaupnikih; glavni zaupnik je Jožef Bukovnik.

Naročniki „Naprejš!“ Na delo, da bo naš list v Tržiču tako razširjen, da ne bo delavca, ki bi ga ne imel doma.

Več tržiških novic pride na vrsto prihodnjič.

Z Jesenic.

Za „Naprejš!“ Na plenarni seji jeseniško-savskih sodrugov dne 11. dec. se je soglasno sklenilo: Nabirati naročnike za list „Naprejš!“ in „Rdeči Prapor“. Za nabiranje naročnikov za list se je prostovoljno oglasilo 16 sodrugov, ki bodo na Jesenicah, na Javorniku na Savi, na Hrušici in v Gorjah nabrali 200 naročnikov ter da bodo poskrbeli, da bomo imeli po novem letu 1000 „Naprejšev“ vsak mesec na Jesenicah. Tako je tudi prav!

Konsumno društvo za Jesenice in okolice je imelo 11. dec. popoldne pri Jelenu svoj redni občni zbor, ra katerem se je sprejelo računsko

poročilo za prvo poslovno leto z odobravanjem na znanje. Obširno bomo o kons. društvu poročali v prihodnji številki, nakar že danes opozarjamo. — Društvo razdeli 4% dividendo. — Delavci — vsi v konsumno društvo!

„Mladinski vestnik“. Z novim letom bo posebna rubrika v „Naprejšu“ z naslovom „Mladinski vestnik“.

„Tretji razred pri obč. volitvah pripada tovarniškim delavcem in železničarjem“, tako se splošno govori po Jesenicah. In po vsej pravici. Delavci v tovarni in železničarji so, ki vstvarjajo bogastvo tovarni in državi. Dajejo zaslužek trgovcem, obrtnikom in gostilničarjem. Ako se nalože doklade davkoplačevalcem, pa ti zopet podražijo stanovanja ali kaj drugega, in kdo je tisti, ki to plačuje? To so zopet tovarniški delavci in železničarji. In če pri vseh teh bremenih zahtevajo skromno zastopstvo tretjega razreda v občini, jim more vsak pošten človek, ki pozna čut pravičnosti, to dovoliti. Samo hudobnež mora biti, ki odreka industrialnemu kraju, Jesenicam, zastopstvo proletarcev. Naša parola je torej: Tretji razred delavskemu ljudstvu, delavski stranki — soc. demokraciji!

„Slovenec“ v jeseniških novicah na prav hinavski način vabi železničarje v „Prometno zvezo“. O tej smo že povedali, da je nemška, ki za svoje zaslepljene slovenske železničarje niti lista nima. Mi soc. dem. železničarji se prvi dobro razumemo s svojo organizacijo, ki nam je storila po svojih zastopnikih že veliko dobrega, in nam še na misel ne pride, da bi vstopali v nemško „Prometno zvezo“, ki je ustanovljena samo za razdiranje železničarske solidarnosti, ki je pri nas železničarji tako potrebna. Seveda pa ima hinavski dopisnik z agitacijo drug namen. Občinske volitve se bližajo, in dobri bi bili glasovi naših železničarjev za klerikalno kliko na Jesenicah. Pa se motijo. Mi železničarji še nismo pozabili, kako nas je jeseniški dopisnik v „Slovenecu“ imenoval drzne tatove, da smo mi kradli drva na župnikovem vrtu. In takim ljudem naj bi mi oddajali svoje glasove? Kdor od železničarjev bo glasoval za klerikalno listo, ta bo pomagal plesti bič, ki se bo zvijal po naših lastnih hrbtih.

Naše mlekarice na Jesenicah so stopile skupaj in so sklenile podražiti mleko pri litru za

dva vinarja. Seveda so razširjale neresnične vesti, da so mleko podražili kmetje. Pa ta je bosa. Vzrok za podražitev pa je v tem, ker so računale na nevednost delavskih ženâ. Seveda, ako se kupi vsak mesec novo obleko, če se najemajo dekletke, kupi konjiček za prevažanje, vse to stane denar. Ker pa naše gospodinje vse to vidijo, so takoj razumele vzrok podražitve, so pa tudi stopile skupaj, pa sklenile bojkot, dokler ne bo cenejši. In zmagale so! Danes je mleko zopet liter po 20 vin. Iz tega se pa žene lahko marsikaj nauče. Le v edinosti je moč! Kakor smo delavci pred meseci dosegli uspeh bojkota pri pivu, tako danes ne dobiš na Jesenicah vrček piva dražje kakor 20 vin., tako so pa sedaj žene pokazale, da tudi znajo. Na Jesenicah so sploh vroča tla, in vsak oderuh, ki bi se hotel okoristiti na škodo delavskemu ljudstvu, jo bo dobil po grbi.

Zanemarjena mladina na Jesenicah nam sili pero v roko, da tudi o njej izpregovorimo resno bosedo. Na stotine je mladeničev, ki so, ko zapustijo ljudsko šolo, prepuščeni samemu sebi. Nikogar nimajo, ki bi jim dajal svete, oziroma jih vodil v življenju. Tako pohajkujejo po gostilnah, vdajajo se pijančevanju, nazadnje slede pretepi in velikokrat se preliva kri. Tako so 8. t. m. napadli policaja in mu z nožem zadeli težke poškodbe. Po pravici lahko rečemo: To so sadovi klerikalne vzgoje! Nad 13 let že obstoji na Jesenicah kat. društvo in kaj ima danes pokazati vzgojevalnega dela? Nič! Napravili so iz dečkov fanatične ljudi, ki so sovražni vsemu, kar ni klerikalno. Trgajo njim neljube lepake, ki naznanjajo naše shode ali pa gledališke predstave. pretepravajo se po cestah i. t. d. Treba bo, da bo naša stranka segla po teh izgubljenih dušah, da jih pripelje zopet na pot poštenega dela in zabave. Zato bomo tudi na Jesenicah ustanovili po izgledu idrijskih sodrugov mladinsko organizacijo, ki naj združi vse dečke od 14. leta naprej v močeno zvezo, kjer bodo imeli dovolj poštene zabave in razvedrila.

S Štajerskega.

Trbovlje. Pri obč. volitvah so izvoljeni kandidati, predlagani po naši delavski organizaciji v III. razredu, s tričetrtinsko večino glasov. Daljše poročilo pride prihodnjič.

Trbovlje. V četrtek, dne 22. t. m. se vrši v Delavskem Domu v Trbovljah predavanje: „Kakšna je nalezljiva bolezen in kako se je obranimo“. Predaval bo gosp. dr. B. Žižek. V interesu našega ljudstva je, da se udeleži v čim večjem številu tega koristnega predavanja. Agitirajte za obilno udeležbo! Začetek kot po navadi.

Trboveljski delavci! Naročite se vsi od prvega do zadnjega na list „Naprej“! Pošljite 2 K 50 v po poštni položnici in dobivali ga bode celo leto.

Iz Trbovelj. Vedno moramo povdarjati, da trboveljsko delavstvo preveč spi ter da se premalo zanima za svoje delavske reči. Kaj je potreba v Trbovljah? 1.) Da delavstvo več bere. Naš „Naprej“ bi moral biti v rokah vsakega delavstva, tako da bi ne bilo trboveljskega rudarja, ki bi ga ne imel. Stane le 2 K 50 vin. na celo leto! — Tudi poročati bi morali inteligentnejši delavci v list o razmerah v rudniku, rudniških stanovanjih, v občini — toliko gradiva je, ki bi bilo potrebno, da se ga objavi — ali, nič ni nikjer! — 2.) Organizacija se mora pomnožiti, tako strokovna kot politična in gospodarska. — Delavci trboveljski! Naročite se na delavski list in — vsi v organizacijo!

All draginja kaj pritiska trboveljsko delavstvo? Skoraj bi rekli, da ne, ker ni nikjer javne pritožbe. Kot Trboveljčani pa vemo dvoje, da toliko pomanjkanja v delavskih družinah kot ga je sedaj, že davno ni bilo. Ali — naš človek trpi, trpi in trpi... Plače slabe, živež drag — „pa je že tako božja volja,“ si misli ubogi rudar in tlačani dalje! Človek bi se zjokal nad bednimi razmerami, pa kaj pomaga to — pomoč je edino v čvrstem združenju, v organizaciji.

Hrasnik. Na 24. nov. t. l. so šle rudokopne delavke g. direktorja prosit za boljšo plačo. A kaj je rkel ta usmiljeni gospod? Jaz ne morem dati več, za katero ni, lahko zahvali, saj ve kdaj je petnajstega... Poglejmo pa te uboge delavke, kako visoko plačo imajo, 1 K 28 v, no in s tem naj se človek po človeško živi v tej grozni draginji?... Poglejmo njih delo: celih 10 ur na prostem delati, naj dež še tako lije, one ne smejo pod streho, mokre so včasih do kože, a gospod nima usmiljenja, da bi dal napraviti, vsaj streho je škoda „švartlingov“. „Švartlingi“ so več vredni

kot pa delavke . . . Vam, delavke, bi pač svetovali: Stopite v organizacijo, brez te ne opravite nič; gospod ne da iz usmiljenja nič; berite delavske časopise (ne samo mašne bukvice), sploh organizirajte se, v organizaciji, v slogi je moč. —k—

Hrastnik Imamo nekega nočnega čuvaja, „Skobe po imenu“; to človeče je čudno, vedno tam svoj dolgi nos vmes vtika, kjer ga nič ne briga, tam pa, kjer bi imel opravljati svojo službo, tam ga pa ni. Delavce, delavke, no, še čez paznike se včasih vzdigne, obrekuje, laže pri direktorju, pravi, da ne delajo, da spijo na šihitu in ne vemo kaj še vse. G. direktorju bi svetovali, naj tudi njega enkrat za ušesa prime, naj se enkrat direktor sam prepriča, da ni vse zlato, kar se sveti. Skobetu pa priporočamo, da se poboljša. —k—

Za „Naprej“. Pozivljamo vse hrastniške delavce, naj se naroče na list „Naprej“. Naročnina za celo leto je 2 K 50 v. Na delo, zaupniki!!

Zagrebski
Franck

..... kot tovarniško znamko

priporočujemo kot priznana **najboljši** pridatek! za kavo!

ul. Zagreb 1163, 1167

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: »Tri jalke«. — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Dragotin Puc

tapetniški in preprogarski mojster

Ljubljana :: Marije Terezije cesta 16.

Kdor ve razločiti dober
likér od slabega, :::::::
hoče imeti

želodčni likér

Po slabem pitju
Si bolan,
Od tega boš
Veseli, močan!

„Florian“ ne slabi in ne omami
ampak daje moč in veselje do dela.

Postavno varovano.

Ceno češko postelno perje!

5 k grovega oskubenega K 9.60
1 oljše K 12.—, belo, mehko oskubljeno K 18.— do K 24.—, snežnobelo, oskubljeno K 30.— do K 36.— Pošilja franko po povzetju. Zamenja se in vzame se nazaj, če se povrnejo poštni stroški.

Benedikt Sachsels, Lobes 371 pri Plznju, Češko

Anton Bajec

== umetni in trgovski vrtnar ==
v Ljubljani :: Pod trančo.

Cvetlični sal n izdeluje šopke, vence s trakov
Vrtnarija na Karlovski cesti 2
Zunanja naročila točna.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico
 :: vpisana zadruga z omejeno zavezo ::

sprejema od svojih članov

hranilne vloge

ter jih obrestuje

≡ **po 5%** ≡

od dneva vloge do dneva vzdige.

Pisarna je: Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/II. — **Prodajalne so:** Ljubljana, Sodna ul. 4; Krakovski nasip 10; Vodmat, Bohoričeva ul. 12; Šiška 150 in na Glincah.

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana
 Prešernova ulica šte. 9

priporočata v največji izberi po najnižjih cenah

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice.

Samo 6 dni!

Ed. Šmarda

potovalna pisarna

v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 18.

Francoska linija Havre-
 New-York **samo 6 dni!**

Edina

KOLINSKA KAVINA PRIMES

je
najokusnejši

in edino

pristni domači izdelek

Sodrug! Delavci! Vsi v organizacijo!!

Potniki v severno in južno Ameriko

vozi o sedaj le po domači avstrijski progi

Avstro - Amerikana

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovešmi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopeji, t. d. **Odhod parnikov:** V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni. Vsakovrstna pojasnila daje d'age volje brezplačno pri glavni agenciji za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Emetetz v Ljubljani,
Kolodverska ulica števil. 26

